

Handläggare
Frida Jonasson
Telefon: 0850803383

Till
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Svar på medborgarförslag gällande social prevention för unga med riskbeteende med syfte att minska nyrekryteringen till brott

Förvaltningens förslag till beslut

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd avslår medborgarförslaget.

Sammanfattning

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade 2022-06-02 att ge förvaltningen i uppdrag att bereda inkommet medborgarförslag gällande social prevention för unga med riskbeteende med syfte att minska nyrekryteringen till brott.

I medborgarförslaget föreslås att stadsdelsförvaltningen inför programmet *Youth at risk (YAR)*. YAR är ett amerikanskt-engelskt program som syftar till att mobilisera kommunen, närsamhället med företagare och föreningar, professionella aktörer och volontärer för att hjälpa ungdomar i riskzon.

Idag arbetar stadsdelsförvaltningen med flera olika insatser riktat till barn och unga som har utvecklat eller befinner sig i en riskzon för att utveckla en kriminell livsstil, i syfte att de ska få en mer gynnsam utveckling.

Stadsdelsförvaltningen ser att YAR är ett program som tidigare visat på positiva effekter. Utvärderingarna avser Borlänge år 2007 och Lycksele år 2015. Det i sig motiverar inte att Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning ska göra omprioriteringar i sitt nuvarande arbetssätt. Oavsett vilken metod man väljer krävs att det våldsförebyggande och återfallsförebyggande arbetet sker strukturerat och utifrån ett långsiktigt och hållbart perspektiv.

Stadsdelsförvaltningen anser att det arbete som görs idag bör fortsätta.

Utifrån en sammanvägd bedömning av ovanstående föreslår förvaltningen därför att medborgarförslaget avslås.

Bakgrund

Den 28 mars 2022 lämnades ett medborgarförslag in rörande social prevention för unga med riskbeteende med syfte att minska nyrekryteringen till brott. Det inkom kompletteringar till medborgarförslaget den 22 april 2022.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade den 2 juni 2022 att ge förvaltningen i uppdrag att bereda inkommet medborgarförslag.

Ärendet

I medborgarförslaget föreslås att stadsdelsförvaltningen ska erbjuda *Youth at risk (YAR)* till unga i stadsdelsområdet. Skribenten ser att stadsdelsförvaltningen bör göra detta arbete med en eller två andra stadsdelsnämnder och då förslagsvis Rinkeby-Kista samt Hässelby-Vällingby. I medborgarförslaget framgår att samverkan är avgörande för en effektiv social prevention. Stadsdelsförvaltningen bör enligt skribenten samla lokalsamhällets alla krafter för att genomföra ett socialt preventivt arbete. I medborgarförslaget framgår att det är lönsamt, både i ökad livskvalitet och samhällsekonomiskt när unga med riskbeteende får en mer gynnsam inriktning på sin livsstil.

I medborgarförslaget föreslås att:

1. Spånga-Tensta initierar ett halvdags-seminarium där den teoretiska och praktiska delen tydliggörs. Deltagare bör vara representanter från lokala brottsförebyggande rådet (representanter för socialnämnden, sakkunniga inom socialtjänst, skola, polis och det lokala näringslivet) samlas och gör en genomlysning.
2. Stadsdelen initierar möjlighet till samverkan med till exempel stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista och Hässelby-Vällingby för en förstudie och ansökan till ESF-rådet.

Youth at risk (YAR)

YAR är ett amerikanskt-engelskt program som syftar till att mobilisera kommunen, närsamhället med företagare och föreningar, professionella aktörer och volontärer för att hjälpa ungdomar i riskzon att utvecklas ogynnsamt. YAR har genomförts i Borlänge samt i en mindre omfattande modifierad variant i Lycksele. Av utvärderingar från Borlänge 2007 och Lycksele 2015 visade programmet ge positiva resultat för de unga som deltog. Borlänge köpte programmet av en engelsk organisation som då även fungerade som konsulter under YAR:s första start 2001.

YAR syftar till att återskapa den sociala kontrollen kring ungdomen och att stötta föräldrar. En viktig del i programmet är att hjälpa ungdomar att ta fram hanterbara kortsiktiga mål för att förbättra sin

livssituation, exempelvis kring skolarbete eller relationer. Samtidigt som den unge ges verktyg så ges vuxna i den unges närhet verktyg för att kunna föra positiva och förändringsinriktade dialoger med den unge.

YAR-programmet indelas i tre huvudfaser; *förberedelse-, utförande- och uppföljningsfas*. Det tar två år att genomföra, varav det första året består av förberedelsetid. I *förberedelsefasen* identifieras unga som kan tänkas vara aktuella att ingå i programmet. De får i denna fas fylla i ett självutvärderingsmaterial. *Utförandefasen* inleds med kursvecka med övningar och aktiviteter i syfte att starta en förändringsprocess hos den unge. Under *uppföljningsfasen* genomförs en tolv månader lång, strukturerad uppföljning av de individuella målen från kursveckan där ungdomarna bor hemma och vistas i sina vardagliga miljöer så som skolan. Under denna tid arbetar ungdomarna med att förverkliga sina mål med hjälp av programmet och de stödpersoner som medverkar.

Stadsdelsförvaltningens arbete med unga som har utvecklat eller befinner sig i en riskzon för att utveckla en kriminell livsstil

Stadsdelsförvaltningen arbetar med att ge stöd och hjälp till barn och unga som har utvecklat eller befinner sig i en riskzon för att utveckla en kriminell livsstil. Arbetet sker genom att identifiera barn och unga i behov av stöd samt erbjuda dem stöd och hjälp. Stadsdelsförvaltningen arbetar preventivt och samverkar med bland annat skola och polis för att minska risken för att fler unga utvecklar en kriminell livsstil.

Arbete inom ramen för samverkansöverenskommelse

Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista stadsdelsnämnder har en gemensam lokal samverkansöverenskommelse med lokalpolisområde Järva. Syftet med samverkansöverenskommelsen är att skapa en gemensam inriktning för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet inom Järva. Överenskommelsen ska säkerställa att arbetet sker strukturerat och utifrån ett långsiktigt och hållbart perspektiv.

I överenskommelsen har fyra lokala samverkansområden identifierats som prioriterade: *Nyrekrytering, Kriminella konflikter, Otillåten påverkan, Otrygga och brottsutsatta platser*. För varje område finns en samverkansgrupp.

Nedan beskrivs arbetet med *nyrekrytering* samt *kriminella konflikter*.

Inom ramen för samverkansgrupp *Nyrekrytering* pågår arbete med bland annat områdesbaserade samverkansnav och det våldspreventiva arbetet. I naven träffas representanter från skola, polis, fritidsverksamhet, socialtjänst och förskola regelbundet, för

att erbjuda tidigt stöd både på individ- och gruppnivå. Tre av de kommunala skolorna har genomfört våldspreventivt arbete genom metoderna *Mentorer i våldsprevention (MVP)* och *Agera tillsammans*. Programmen syftar till att medvetandegöra och förebygga olika typer av våld. Parallellt pågår utvecklingsarbete med tematräffar till föräldrar med samma tema för ökad effekt.

I samverkansgruppen *Kriminella konflikter* ingår arbetet med Trefas, vilket syftar till att identifiera och vägleda målgruppen kriminella unga till rätt insats. I stadsdelsförvaltningens arbete ingår även den så kallade *Spånga-Tensta modellen*; en arbetsmodell som tar vid efter Stockholms stads arbetsmodell *Trefas*. Inom *Spånga-Tensta modellen* hanteras den kända informationen från Trefas avseende en identifierad individ och dennes nätverk samt anhöriga. Vidare aggregeras informationen till grupp- och samhällsnivå i syfte att arbeta mer strategiskt med det förebyggande och uppsökande arbetet. *Spånga-Tensta modellen* synliggör och samordnar stadsdelsförvaltningens hela arbete för att förebygga och motverka kriminalitet och dess skadeverkningar.

Enligt senaste lägesbilden fortlöper arbetet på ett bra sätt och det finns ett stort engagemang bland de medverkande aktörerna och en vilja att fortsätta samverkansarbetet. Arbetet med samverkansöverenskommelsen är högt prioriterat.

Barn- och ungdomsutredning, stöd och insatser

Stadsdelsnämnden kan få kännedom om att ett barn kan vara i behov av skydd och stöd främst genom anmälningar som kommer från andra myndigheter, organisationer eller privatpersoner. Det kan också ske genom ansökan om bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL) eller information på annat sätt. Stadsdelsnämnden ska utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden (11 kap. 1 § SoL). Ansökningar från enskilda ska alltid föranleda utredning. Det gäller även om stadsdelsnämnden får kännedom om att ett barn kan ha utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående, eller har bevittnat våld eller andra övergrepp mot närstående (SOSFS 2014:4).

Stadsdelsnämnden kan också behöva ingripa för att hjälpa unga personer över 18 år. I det fall personen är myndig får en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL som regel inte göras utan samtycke. Det finns emellertid undantag. Det rör sig om de fall där det inte kan uteslutas att en person är i behov av vård oberoende av eget samtycke, till exempel med stöd av LVU (lag med särskilda bestämmelser om vård av unga).

Vid en utredning av om stadsdelsnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd får nämnden, för bedömningen av behovet av insatser, konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som

behövs (11 kap 2 § SoL). Syftet med utredningen är enligt förarbeten att socialnämnden, i samarbete med vårdnadshavare och barn, ska klargöra barnets situation och behov samt när det är befogat föreslå insatser (se prop. 2012/13:10 s. 64).

Eftersom vårdnadshavare är ansvariga för sina barns välmående behöver utredningen också handla om vårdnadshavarens föräldraförmåga. Om en utredning visar att barnet har ett behov som inte kan tillgodoses på annat sätt kan bistånd i form av olika insatser beviljas med stöd av 4 kap. 1 § SoL. Det kan exempelvis handla om insatser till barnet då det föreligger oro för att hen har utvecklat eller befinner sig i riskzon för att utveckla en kriminell livsstil. Är oron mycket allvarlig kan beslut om placering utanför hemmet tas, men framför allt arbetas det med frivilliga insatser på hemmaplan. Detta för att barnet ska ges möjlighet att göra bestående förändringar i sin hemmiljö, vid en placering finns risk att barnet återfaller i sitt beteende vid hemflytt.

Bistånd enligt socialtjänstlagen förutsätter att vårdnadshavare och barn över 15 år samtycker till insatsen. Om det kan antas att behövlig vård inte kan ges till barnet med samtycke från barnet och/eller vårdnadshavarna kan nämnden överväga att ansöka till förvaltningsrätten om vård enligt lagen om vård av unga (LVU). Vård med stöd av LVU inleds alltid utanför den unges eget hem.

Stadsdelsnämnden arbetar framför allt med frivilliga insatser enligt SoL på hemmaplan. Detta för att barnet eller den unge ska ges möjlighet att göra bestående förändringar i sin hemmiljö.

Nedan beskrivs några insatser som kan ges på hemmaplan:

- *Multisystemisk terapi (MST)* är en evidensbaserad öppenvårdsinsats som vänder sig till familjer med barn och ungdomar i åldrarna 10-18 år som har problem med utagerande eller självdestruktivt beteende så som kriminalitet, missbruk, skolproblematik, rymningar eller aggressivitet. Behandlingen är ett alternativ när en ungdom riskerar att placeras utanför hemmet på grund av eget riskfyllt beteende. MST-terapeuterna arbetar i de miljöer där ungdomen befinner sig och teamet har en beredskapstelefon där terapeuterna turas om med dygnet-runt-beredskap.
- *Brief strategic family therapy (BSFT)* är en evidensbaserad kort strategisk familjebehandling för målgruppen ungdomar upp till 17,5 år, där det finns oro för droger, alkohol och/eller där det finns ett utåtagerande eller antisocialt beteende. Behandlingen består av 12-16 samtal under lika många veckor. Under samtalen deltar föräldrar och syskon, men även andra viktiga anhöriga.

- *Särskilt kvalificerad kontaktperson (SKKP)* vänder sig till för ungdomar mellan 15 och 21 år som dömts för brott eller väntar på åtal där socialtjänsten gjort bedömning att det föreligger ett särskilt vårdbehov. Syftet med SKKP är att motverka kriminalitet och annat socialt nedbrytande beteende samt stärka ungdomens resurser och nätverk.

I insatsen *Social insatsgrupp (SIG)* samverkar socialtjänst och polis samt andra aktörer för att sätta in åtgärder för unga som riskerar att utveckla en kriminell livsstil och som behöver stöd och hjälp för att bryta med kriminella nätverk. Det är socialtjänsten som ansvarar för att andra myndigheter och aktörer görs delaktiga, allt utifrån den unges behov. Varje myndighet bidrar med sin del och utifrån sin roll för att stötta den unge. En gemensam åtgärdsplan för den unge tas fram. Tydliga och kraftfulla åtgärder för att motverka att ungdomar rekryteras till kriminella nätverk och för att bryta en negativ spiral sätts in. Polisen ingår alltid i SIG. Familjebehandlare med inriktning mot ungdomar arbetar med den unge och dennes familj utifrån problematik med droger och kriminalitet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ- och familjeomsorgen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att det är av vikt att ge stöd och insatser till barn och unga som har utvecklat eller befinner sig i en riskzon för att utveckla en kriminell livsstil. Det är av vikt att de får del av stöd och insatser för att vända en ogynnsam livsstil och utvecklas till självständiga vuxna. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har ett väl utvecklat arbete för att förebygga och förhindra att unga i riskzon utvecklar en kriminell livsstil samt erbjuda stöd och insatser till unga som lever i en kriminell livsstil. Arbets sättet är förankrat och sker i samverkan med flera andra myndigheter och nyckelaktörer. Den största utmaningen är att få fler att vilja ta del av de insatser som redan finns.

Oavsett vilken metod man väljer krävs att det våldsförebyggande och återfallsförebyggande arbetet sker strukturerat och utifrån ett långsiktigt och hållbart perspektiv. För att få den långsiktighet och hållbarhet som krävs ska arbetet utvecklas och implementeras tillsammans med lokala polismyndigheten, skola och civilsamhället. De utvärderingar av YAR som finns från Borlänge samt Lycksele har visat på positiva effekter. Det i sig motiverar inte att Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning ska göra omprioriteringar i sitt nuvarande arbetssätt. Stadsdelsförvaltningen anser att det arbete som görs idag bör fortsätta.

Utifrån en sammanvägd bedömning av ovanstående förslår förvaltningen därför att medborgarförslaget avslås.

Victoria Callenmark
Stadsdelsdirektör
Spånga-Tensta
stadsdelsförvaltning

Abdi-Nur Isse
Avdelningschef
Spånga-Tensta
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Beslut att ge förvaltningen i uppdrag att bereda inkommet medborgarförslag 2022-06-02
2. Medborgarförslag 2022-03-28
3. Komplettering till medborgarförslag 2022-04-22

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Victoria Callenmark, Stadsdelsdirektör	2022-08-10
Abdi-Nur Isse, Avdelningschef	2022-08-10